

Qudratova Mastura Axmatovna

Sayhunobod tumani 2- son politexnikumining "Tikuvchi" kasbi bo'yicha ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ayollar yengil ko'ylagini tikish texnologik jarayonlari tavsifi, material tanlovi, zamonaviy dizayn uslublari hamda estetik talablar tahlil qilinadi. Shuningdek, amaliy tikuvchilikda uchraydigan muammolar va ularning yechimlari haqida so'z yuritiladi. Ushbu maqola tikuvchilik bo'yicha mutaxassis bo'lmagan, ammo ayollar uchun yengil ko'ylak tikmoqchi bo'lgan foydalanuvchilarga mo'ljallangan. Unda model tanlash, mato tanlash, andozani yasash, kesish, tikish va bezash ishlari izchil, oddiy tilda tushuntiriladi.

Kalit so'zlar: yengil ko'ylak, ayollar kiyimi, tikuv texnologiyasi, mato tanlovi, dizayn, moda.

Kirish

Bugungi kunda yengil ayollar kiyimlari, xususan, ko'ylaklar modaning ajralmas qismi bo'lib, nafaqat estetik go'zallik, balki qulaylik va funktsionallikni ham o'zida mujassam etgan. Yengil ko'ylaklar kundalik hayotda, ish joylarida va tantanali tadbirlarda keng qo'llaniladi. Shuning uchun ularni yaratishda nafaqat zamonaviy moda tendensiyalari, balki ergonomika, tikuv texnologiyalari va mato xususiyatlariga ham e'tibor qaratish zarur.

Hozirgi kunda ta'limida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlash, o'quvchilarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda interfaol metodlar va innovatsion texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. "Ayollar yengil ko'ylagini tikish" mavzusi – texnikum o'quvchilari uchun amaliy jihatdan qiziqarli, hayotga yaqin va kreativ dars bo'lishi mumkin.

Asosiy qism

1. Model tanlash va dizayn loyihalash

Ayollar yengil ko'ylaklari modelini yaratishda tananing tuzilishi, mavsum, foydalanish holati (ofis, kundalik, bayram) va modadagi yo'nalishlar inobatga olinadi. Loyihalashda quyidagi bosqichlar muhim ahamiyatga ega:

Siluet (yopishgan, to'g'ri, kengayuvchi)

Yoqa va yeng turi (klassik yoqa, "V" shakl, ko'ylak yoqasi)

Detallar (belbog', tugma, cho'ntak)

2. Mato tanlovi

Yengil ko'ylaklar uchun quyidagi matolar tavsiya etiladi:

Paxta — nafas oluvchi, gigroskopik, allergik emas.

Shifon — engil, oqimli, tantanali ko'ylaklar uchun.

Viskoza — ipakga o'xshash tuzilma, issiq mavsum uchun qulay.

Atlas — bayramona ko'ylaklar uchun mo'ljallangan.

Mato tanlashda rangi, fakturasi va parvarish talablariga ham e'tibor beriladi.

3. Konstruktsiya chizmasini tuzish

Ko'ylak konstruktsiyasini tuzish individual o'lchamlarga asoslanadi. Eng ko'p qo'llaniladigan usullardan biri – asosiy blok-sxema asosida konstruktsiya tuzish. Bu bosqichda old va orqa detal, yeng va yoqa qismlari chiziladi.

Boshlanish – Modellash va kerakli materiallar

Qanday model tanlash kerak?

Yangi boshlovchilar uchun eng sodda model — bel qismida kesilmagan, yengsiz yoki oddiy yengli, orqa tomoni tugmali yoki fermuarlidir. Ko‘ylak pastga qarab ozgina kengayib boradigan (trapetsiya shakli) bo‘lishi lozim.

Kerakli materiallar ro‘yxati:

Material yoki asbob	Miqdor / Tavsifa
Paxta yoki viskoza mato	1,5 – 2 metr
Andoza uchun qog‘oz	A3 formatda 2-3 dona
Tikuv mashinasi	Oddiy (mekanik yoki elektr)
G‘ilof, tugmalar yoki fermuar	1 dona
Qaychi, santimetr lenta	1 tadan
Iplik (mato rangiga mos)	1 dona g‘altak
Dazmol	Harorat sozlanadigan

O‘lcham olish va andoza tayyorlash

Tana o‘lchovlari:

- Ko‘krak aylanasi
- Bel aylanasi
- Bo‘ksa aylanasi
- Yelka kengligi
- Ko‘ylak uzunligi
- Yeng uzunligi (agar bo‘lsa)
- Oddiy andoza tayyorlash (chizma bilan)

Andozani A3 qog‘ozga quyidagicha chizish mumkin:

- Old va orqa detal bir xil asosda olinadi, farqi – old tomonda yoqa chuqurroq bo‘ladi.
- Yeng oddiy to‘g‘ri shaklda olinadi (agar bo‘lsa).
- Yoqa yarim oval shaklida (standart 7x14 sm).
- Mato tayyorlash va detallarning kesilishi

Matoni tayyorlash:

- Matoni yuvib, quriting va dazmolang.
- To‘g‘ri joydan buklang (ikki qavat).
- Andozalarni mato ustiga qo‘yib, qalam bilan chizing.
- Har bir detal atrofiga 1,5 sm chok qoldirib, kesib chiqing.

Detallar ro‘yxati:

- Old detal – 1 dona (buklama bo‘yicha)
- Orqa detal – 2 dona (fermuar uchun)
- Yeng (agar bo‘lsa) – 2 dona
- Yoqa (agar bo‘lsa) – 2 qatlamli
- Tikish bosqichlari – amaliy qo‘llanma

Asosiy choklar:

1. Old va orqa detallarni yelka bo‘ylab tiking.
2. Yon choklarni tiking.
3. Yenglarni tiking (agar bo‘lsa).
4. Yoqa qismini tiking: ikki qavatni tikib, burib, asosga biriktiring.

5. Orqa fermuar yoki tugma qismini joylashtiring.

6. Pastki qismni 2 sm buklab, tekis tiking.

Bezash va tugatish:

Tugmalar, dantel, kashtalar bilan bezatish mumkin.

Barcha choklarni dazmollab chiqing.

Ortiqcha iplarni tozalang.

Yuqori sifatli natijaga erishish uchun zamonaviy tikuv mashinalari va interlok chok texnologiyasi qo'llaniladi.

Tayyor ko'ylakni baholash:

Tana shakliga mos tushdimi?

Choklar silliq va toza tikildimi?

Dazmollanganmi?

Harakatda qulaymi?

Mavzu: "Ayollar yengil ko'ylagini tikish" mavzusini innovatsion texnologiyalar asosida o'qitish

Dars maqsadi:

✓ O'quvchilarga ayollar yengil ko'ylagi konstruksiyasi, andoza chizish va tikish texnologiyasini tushuntirish.

✓ O'quvchilarda mustaqil ishlash, jamoaviy fikrlash va kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish.

✓ Zamonaviy dasturlar va texnologik vositalardan foydalanish ko'nikmasini rivojlantirish.

Tavsiya etiladigan interfaol metodlar va innovatsion yondashuvlar:

1. "Jadval to'ldirish" (klaster) metodi

Dars bosqichi: Kirish

Maqsadi: Avvalgi bilimlarni aniqlash, asosiy tushunchalarni faollashtirish.

Ijrosi: Doskaga "Yengil ko'ylak" so'zi yoziladi. O'quvchilar shu atama bilan bog'liq asosiy tushunchalarni (model, mato, andoza, tikuv mashinasi, fermuar, chok turlari) yozib chiqishadi.

2. 3D vizualizatsiya (video yoki AR texnologiya)

Dars bosqichi: Yangi bilim berish

Maqsadi: Ko'ylak modeli tuzilishini vizual tarzda tushuntirish.

Vosita:

- 3D model ko'rsatuvchi dasturlar: CLO 3D, Marvelous Designer
- Yoki oddiy PowerPoint prezentatsiyada 3D rasmlar bilan

Afzallik: Vizual tasavvurni rivojlantiradi. Murakkab detal va qism tushunchalari tezroq yodda qoladi.

3. "Pazl – Konstruktor" o'yini

Dars bosqichi: Mustahkamlash

Ijrosi: Har bir guruhga ko'ylakning alohida detallarining qog'oz andozasi bo'laklarga ajratilgan holda beriladi. O'quvchilar ularni to'g'ri joylashtirib, to'liq konstruksiyani hosil qilishi kerak.

Bu metod:

- Diqqatni jamlaydi
- Jamoaviy ishlashga undaydi
- Konstruktiv fikrlashni o'rgatadi

4. "Tikuv ustaxonasi" — amaliy mini-labradoriya

Dars bosqichi: Amaliy mashg'ulot

Ijrosi: Har bir guruh kichik ustaxona sifatida matoni andozalarga ko'ra kesadi, chokni tikadi, dazmollaydi.

Vositalar: Tikuv mashinasi, g'ilof, mato, qaychi, qalam, ip

Afzallik: Har bir o'quvchi o'z qo'li bilan mahsulot yasab ko'radi. Mustaqil ishlash va mas'uliyat hissi shakllanadi.

5. Raqamli test

Dars bosqichi: Nazorat

Ijrosi: Dars so'ngida mobil telefonlar orqali real vaqt test savollariga javob beriladi.

Afzallik: Interaktiv va o'yin tarzida bo'lgani uchun o'quvchilar qiziqish bilan ishtirok etadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish (AKT)

Vosita	Maqsadi
PowerPoint / Canva	Ko'ylak modellari va andozalarni ko'rsatish
YouTube video / GIF	Tikish texnologiyasini real ko'rsatish
Google Jamboard	Interfaol doska sifatida guruh ishlari
CLO 3D	Virtual kiyim modeli yasash
QR-kodli mini qo'llanma	Uyga topshiriq uchun tikuv bo'yicha PDF qo'llanma

Darsda baholash shakllari

Formatif baholash: jarayon davomida rag'batlantirish ("Barakalla", "Juda yaxshi")

Refleksiya usullari:

"Menga yoqdi / qiynalдим / o'rgandim" degan kartochkalar

"1 ta savol – 1 ta javob" metodi orqali so'rov

Xulosa

Yengil ayollar ko'ylaklarini tikish – bu san'at va texnologiyaning uyg'unligidir. Mazkur jarayonda dizayner, konstruktor va tikuvchi o'zaro hamkorlikda ishlashi zarur. Texnologik jihatdan to'g'ri tashkil etilgan tikish bosqichlari, to'g'ri tanlangan mato va bezak elementlari ayol libosining go'zalligini, qulayligini va zamonaviyligini ta'minlaydi.

Yengil ayollar ko'ylagini tikish darsi o'quvchilar uchun juda amaliy va foydali bo'lib, uni o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar — vizual vositalar, interfaol metodlar, 3D texnologiyalar, mini loyihalardan foydalanish dars samaradorligini oshiradi. Bunday yondashuvlar bilan texnikum o'quvchilari nafaqat nazariy bilim, balki hayotiy ko'nikmalarni ham egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. N. Jo'rayeva, Z. Yusupova. Tikuvchilik asoslari: o'quv qo'llanma. – Toshkent: «Fan va texnologiya», 2019.
— Tikuv mashinalari, chok turlari, mato tanlovi haqida asosiy qo'llanma.
2. M. Mirzayeva, S. Sayfiddinova. Ayollar kiyimlarini konstruksiyalash va modellashtirish. – Toshkent: «O'qituvchi», 2020.
— Ayollar kiyimlari konstruksiyasi bo'yicha amaliy yo'riqnomalar bilan boyitilgan darslik.
3. O. Karimova. Yengil sanoat va kiyim tikish texnologiyasi. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2018.
— Kiyim tikish bosqichlari va sanoat texnologiyalari haqida.
4. X. To'xtayeva. Mato turlari va ularni ishlatish texnologiyasi. – Samarqand: Zarafshon, 2021.
— Mato tanlash, sifatni baholash va ishlov berish haqida.
5. Z. Karimova. Kiyim dizayni asoslari. – Toshkent: Kamalak, 2020.
— Zamonaviy kiyim dizayni, rang tanlovi va kombinatsiyalar haqida qo'llanma.
6. B. Raxmonova. Kasb-hunar ta'limida interfaol metodlar. – Navoiy: Ta'lim bosmaxonasi, 2022.
— Texnikum va kollej o'qituvchilari uchun interfaol dars metodlari.

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-7

7. F. Sayfullayeva. Ayollar kiyimlarini tikish texnologiyasi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
— Kiyimni andozalash, chok turlari, qirqimlar haqida batafsil.
8. O‘zbekiston Respublikasi Kasb-hunar ta’limi markazi. Tikuvchilik kasbi bo‘yicha o‘quv dasturi. – 2021.
— Texnikum va kollejlarda uchun namunaviy o‘quv reja va standartlar.
9. N. Toshmatova. Kiyim konstruksiyasi va bezak san’ati. – Toshkent: O‘zbekiston milliy nashriyoti, 2019.
— Naqshlar, kashta va bezak ishlari haqida uslubiy qo‘llanma.
10. Sh. Toshpo‘latova. Pedagogik innovatsiyalar va kasbiy ta’lim metodikasi. – Andijon: “Ziyo Press”, 2022.
— Kasb-hunar ta’limida zamonaviy pedagogik yondashuvlar.

